

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ
підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань: 10 «Природничі науки»
Спеціальність: 102 «Хімія»
Кваліфікація: Магістр хімії. Викладач

Львів 2020

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Кафедра загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Ковальчук Лариса Онисимівна – доцент
кафедри загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи,
кандидат педагогічних наук, доцент

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету педагогічної освіти на засіданні кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

Завідувач кафедри загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи

_____ (проф. Квас О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2020 року

Затверджено Вченою радою факультету педагогічної освіти

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 року

Голова Вченої ради _____ Герцюк Д.Д.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2020 року

ВСТУП

Програму вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» складено відповідно до освітньої програми підготовки другого (магістерського) рівня спеціальності 102 «Хімія», кваліфікації: магістр хімії, викладач.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення теоретико-методологічних засад, дидактики педагогіки вищої школи.

Міждисциплінарні зв'язки: психологія, теорія імовірності та математична статистика, філософія, педагогіка, методика викладання хімії у вищій школі, хімічні дисципліни та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. **Загальні основи педагогіки вищої школи.**

Змістовий модуль 2. **Актуальні питання дидактики вищої школи.**

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» є: засвоєння студентами теоретичних, методологічних, методичних і практичних основ курсу, формування педагогічної культури, професійно-педагогічна підготовка фахівців до педагогічної діяльності у закладах вищої освіти, а також до взаємодії з людьми у різноманітних установах, що має характер управлінської, організаторської та навчально-виховної діяльності фахівця.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи»:

- ◆ шляхом опертя на знання та творче використання основного курсу філософії як методологічної бази, хімічних дисциплін, педагогіки і психології як теоретичної основи формувати у студентів розуміння вищої школи як педагогічної системи, освітнього процесу у закладах вищої освіти як педагогічної взаємодії суб'єктів обопільної діяльності;
- ◆ з позицій системного, синергетичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, культурологічного, компетентнісного, аксіологічного підходів, наукових основ вікової періодизації розвитку людини з'ясувати особливості розвитку і професійного становлення особистості студента;
- ◆ ознайомити студентів з педагогічними ідеями та діяльністю видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів, розвитком вищої освіти в Україні й за кордоном;
- ◆ виробити у студентів адекватне розуміння сутності педагогічної діяльності як такої організації взаємодії викладача і студента, за якої всі учасники освітнього процесу виступають рівноправними суб'єктами, партнерами;
- ◆ забезпечити оволодіння студентами цілісною системою фахових знань і професійних умінь організації освітнього процесу;
- ◆ формувати педагогічну культуру, культуру професійного мислення, культуру професійного мовлення, професійну компетентність майбутніх викладачів хімічних дисциплін, готовність до проходження педагогічної практики та педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

1.3. Програма навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» передбачає:

- ◆ вивчення теоретико-методологічних засад (понятійно-категоріального апарату, компонентів освітнього процесу, загальнодидактичних і специфічних принципів,

дидактичних закономірностей, методів, прийомів, засобів і форм організації навчання), що розглядаються на основі інтеграції знань студентів з філософії, психології, педагогіки, хімічних дисциплін, принципу професійної спрямованості тощо;

- ◆ ознайомлення студентів з особливостями професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти у вищій школі з урахуванням світових тенденцій розвитку освіти;

- ◆ розгляд, аналіз і оцінку педагогічних задач та ситуацій;

- ◆ осмислення студентами власного життєвого досвіду, вироблення власних професійних уявлень та поглядів про педагогічну діяльність викладача вищої школи;

- ◆ виконання диференційованих практичних завдань і творчих робіт;

- ◆ проведення лекційних і практично-семінарських занять на основі інтегрування різноманітних педагогічних технологій);

- ◆ формуванні компетенцій, необхідних для проходження педагогічної практики у закладах вищої освіти, виконання магістерських робіт, педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

1.4. У процесі вивчення студентами навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи», опанування ними теоретичними, методологічними, методичними і практичними засадами курсу формуються **програмні компетентності** й досягаються **програмні результати навчання**.

Знання:

Розуміти філософські, загальнонаукові і конкретнонаукові підходи щодо визначення сутності педагогіки вищої школи як науки, зв'язку з іншими науками, методології педагогіки вищої школи, трактування основних педагогічних категорій, з'ясування закономірностей і особливостей розвитку та формування особистості студента.

Аналізувати наукові основи вікової періодизації розвитку людини, особливості розвитку і професійного становлення особистості студента, сутність, структуру й особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи з позицій різних методологічних підходів (системного, синергетичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, культурологічного, компетентнісного, аксіологічного).

На основі системного наукового, критичного мислення визначати зміст вищої освіти в сучасній школі, зміст вищої хімічної освіти, характеризувати сутність, основні функції й рушійні сили освітнього процесу, аналізувати його структурні компоненти, специфіку, педагогічні умови його організації у вищій школі.

На основі сучасних філософських засад визначати сутність дидактики вищої школи як теорії освіти і навчання, її об'єкт і предмет дослідження, основні дидактичні категорії; розкривати зв'язок з іншими науками; аналізувати закономірності та принципи навчання у вищій школі.

На основі розуміння змісту освіти аналізувати основні тенденції розвитку змісту сучасної вищої освіти, її структуру, стандарти, основні джерела, особливості реалізації у вищій школі, визначати зміст вищої хімічної освіти та організацію інклюзивної освіти студентів з особливими потребами.

Розширювати знання про методи, прийоми, засоби та форми організації навчання, сучасні педагогічні технології, критерії психолого-педагогічного аналізу навчального заняття, норми, критерії оцінювання діяльності викладача і студента.

Уміння:

На підставі критичної оцінки педагогічних теорій та концепцій визначати науковий апарат і логіку науково-педагогічного дослідження, вміти застосовувати методи і діагностичний інструментарій з метою вивчення закономірностей та особливостей розвитку особистості молодшої людини, специфічних проблем організування освітнього процесу у вищій школі, проводити педагогічний експеримент, самоспостереження.

На засадах компаративістського підходу аналізувати сучасний світовий та європейський освітні простори і визначати місце в ньому вищої освіти, виявляти основні тенденції розвитку вищої освіти в сучасному світі, характеризувати структуру вищої освіти у системі освіти України, Польщі, Великобританії, Німеччини, Франції, Японії, США та інших країн світу.

Визначати дидактичні цілі та завдання заняття, відповідно до них відбирати навчальну інформацію, структурувати її зміст з урахуванням головних дидактичних принципів і логіки її вивчення, моделювати структуру й зміст різних типів навчальних занять; складати розгорнуті конспекти різних типів навчальних занять; застосовувати різноманітні форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Застосовуючи технологічний підхід, впроваджувати у процесі вивчення хімічних дисциплін сучасні технології навчання, доцільно обирати методи, прийоми і засоби навчання студентів; на основі теоретичного осмислення сутності діагностування результатів навчання студентів, функцій і принципів контролю використовувати різні види, форми, методи і засоби контролю у процесі вивчення хімічних дисциплін, здійснювати психолого-педагогічний аналіз навчальних занять.

Комунікація:

Встановлювати у процесі здійснення професійної діяльності ефективну комунікацію суб'єктів освітнього процесу, застосовуючи засоби невербального спілкування, різні види та техніку мовлення, використовуючи у професійній діяльності педагогічну тактику та стратегію, етичні норми тощо.

Створювати у процесі професійної діяльності сприятливий психологічний клімат у культурно-освітньому середовищі групи (курсу тощо) на засадах педагогіки партнерства, формувати готовність учнів до активної навчальної діяльності та суб'єкт-суб'єктної взаємодії, розв'язання навчальних проблем і завдань, передбачених програмою.

Автономія та відповідальність:

Демонструвати професійну відповідальність за організацію освітнього процесу, вибір шляхів його оптимізації з урахуванням сучасних вимог, запитів студентів і суспільства.

Організовувати професійну діяльність, поєднуючи різноманітні стратегії й тактики проведення навчальних занять, створення продуктів педагогічної діяльності як в автономному режимі, так і в рамках співпраці з іншими суб'єктами освітнього процесу, дотримуватись культури професійного мислення, методичної культури, академічної доброчесності у процесі конструювання особистих і колективних рішень.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема 1. Педагогіка вищої школи як наука. Методологія і методика науково-педагогічних досліджень у вищій школі

Вступ до вивчення курсу. Предмет, об'єкт і завдання педагогіки вищої школи. Місце курсу у системі психолого-педагогічних наук. Міждисциплінарні зв'язки педагогіки вищої школи. Понятійно-категоріальний апарат педагогіки вищої школи.

Сучасні методологічні підходи у педагогіці вищої школи. Логіка та методи психолого-педагогічного дослідження актуальних проблем вищої освіти.

Тема 2. Сучасний світовий освітній простір. Головні тенденції розвитку вищої освіти в сучасному світі

Вища освіта як предмет науково-педагогічного дискурсу, провідний фактор соціального і економічного прогресу. Світовий освітній простір. Європейський освітній простір. Головні тенденції розвитку вищої освіти в сучасному світі.

Тема 3. Вища освіта в Україні. Закон України «Про вищу освіту»

Розвиток вищої школи в Україні. Основні документи про вищу освіту в Україні. Закон України «Про вищу освіту». Сучасна вища школа в освітній системі України та закордонні (порівняльний аналіз).

Змістовий модуль 2

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема 4. Загальні засади дидактики вищої школи. Зміст освіти у вищій школі

Дидактика вищої школи: об'єкт, предмет, понятійно-категоріальний апарат. Дидактичні принципи як орієнтир у викладацькій роботі. Головні дидактичні системи. Зміст освіти у вищій школі, його головні компоненти. Стандарти освіти. Головні джерела змісту освіти. Педагогічні особливості реалізації змісту освіти у вищій школі. Зміст хімічної освіти у вищій школі, його головні компоненти, стандарти освіти, джерела.

Тема 5. Освітній процес у вищій школі

Освітній процес, його сутність, структура. Закономірності, рушійні сили розвитку освітнього процесу. Специфіка організації освітнього процесу у вищій школі. Педагогічні умови його організації.

Структура педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти. Студентство як особлива соціальна група, адаптація та соціалізація молодого людини на різних етапах особистісного та професійного становлення.

Тема 6. Методи, прийоми, засоби, технології навчання у вищій школі

Методи, прийоми, засоби навчання: сутність, класифікація. Характеристика та алгоритм застосування у вищій школі найпоширеніших методів навчання.

Технологічний підхід в освіті. Технологія навчання як системна категорія. Структурні складові технології навчання. Характеристика найпоширеніших у вищій

школі технологій навчання. Дистанційне навчання у вищій школі. Педагогічні умови впровадження технологій навчання у вищій школі.

Технології виховання в системі педагогічних технологій.

Тема 7. Діагностування результатів навчання у вищій школі

Історія розвитку педагогічного діагностування. Діагностування результатів навчання (сутність, функції).

Основні принципи, педагогічні вимоги до контролю та оцінювання успішності студентів. Види, форми і методи контролю та оцінювання результатів навчання студентів. Застосування нетрадиційних видів і методів контролю у навчальному процесі. Критерії та норми оцінювання результатів навчання студентів.

Тема 8. Форми організації навчання у вищій школі.

Самостійна робота студентів

Форми організації навчання у закладах вищої освіти.

Лекція, семінарські, практичні, лабораторні заняття (роль і місце у навчальному процесі, вимоги, особливості, види, загальна структура, цілі, варіативність застосування методів, прийомів і засобів навчання, оцінка якості).

Психолого-педагогічний аналіз навчального заняття.

Самостійна робота студентів (сутність, види, рівні, організаційні форми; психолого-педагогічні аспекти організації; індивідуалізація, активізація).

3. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ПІДРУЧНИКІВ, МЕТОДИЧНИХ ТА ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

Основна (базова)

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. Київ: Либідь, 1998. 518 с.
2. Біляковська О.О., Мицишин І.Я., Цюра С.Б. Дидактика вищої школи. Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 360 с.
3. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
4. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності. Навч. посібник. Львів, 2007. 608 с.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 486 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006. 352 с.

Додаткова (допоміжна)

7. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навч.-метод. посібник. Київ: Кондор, 2008. 272 с.
8. Бабенко В.В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи аналізу даних у психологічних і педагогічних експериментах: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені І. Франка, 2009. 184 с.
9. Вища школа України і Болонський процес: Навч. посібник / За ред. В.Г.Кременя. Авт. кол.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.

10. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Метод. посіб. для студ. магістратури. Київ, 2003. 316 с.
11. Галузінський В., Євтух М. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. Київ, 1995. 237 с.
12. Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності. Київ, 2005. 224 с.
13. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. 351 с.
14. Ковальчук О. Діагностування результатів навчання: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені І.Франка, 2004. 165 с.
15. Ковальчук Л. Практикум з педагогіки: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 253 с.
16. Ковальчук Л.О., Ковальчук О.Б. Системи освіти зарубіжних країн: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 136 с.
17. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / За ред. Г.В.Фокіна: Монографія. Київ: МАУП-МКА, 1997.
18. Лозинська Н.Б. Адаптація студентів до навчання в університеті та випускників до педагогічної діяльності. Монографія. Львів, 2008. 166 с.
19. Мицишин І.Я. Студент як суб'єкт педагогічної взаємодії у вищій школі. Навч.-метод. матеріали до вивчення теми "Суб'єкти педагогічної взаємодії у вищій школі" з курсу "Педагогіка вищої школи". Львів, 2007. 56 с.
20. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. Київ: Центр навч. л-ри, 2007. 232 с.
21. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. /За ред. Пехоти О.М. Київ: АСК, 2001. 255 с.
22. Педагогіка вищої школи. Навч. посіб. За ред. З.Н.Курлянд. Київ, 2005. 399 с.
23. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2003. 192 с.
24. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Навч. посіб. Київ, 2005. 239 с.
25. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. Навч. посібник. Київ, 2003. 504 с.
26. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник. За ред. О.В.Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
27. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 2: Навч. посібник. За ред. О.В.Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 552 с.

Інтернет-джерела

28. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень. навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2014. 142 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf (дата звернення: 4.09.2017).
29. Закон України «Про вищу освіту». *Голос України*. 2014. №148 (5898). 6 серпня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 5.09.2014).
30. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>; <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 28.01.2019).
31. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. *Вища школа*. 2013. 32. С. 86–106.

32. Руденко В.М. Математична статистика: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. 304 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Rudenko_Volodymyr/Matematychna_statystyka.pdf (дата звернення: 29.05.2018).
33. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Київ, 2020. 71 с. URL: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf.

Інші інформаційні ресурси:

34. *Вища освіта України.*
35. *Вища школа.*
36. *Вісник Львівського університету.* Серія педагогічна.
37. <http://mon.gov.ua>.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Навчальною програмою передбачається:

- ◆ *поточний контроль* навчально-пізнавальної діяльності студентів у час практично-семінарських занять (доповідь, повідомлення, розв'язання проблемних завдань, участь у дискусіях тощо);
- ◆ модульний контроль, контроль в системі Moodle;
- ◆ *тести* (укладено відповідно до тем і завдань самостійної роботи);
- ◆ *оцінка за навчальний проект* (наскрізні індивідуальні навчально-дослідні завдання);
- ◆ *перевірка виконання завдань самостійної роботи.*
- ◆ *підсумковий контроль* (залік).